PROVOCĂRILE LA ADRESA SECURITĂȚII CIBERNETICE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ [1]

CHALLENGES TO THE CYBER SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN UNION

CZU:327:004(478)
DOI: https://doi.org/10.53783/rgsnrm2025.11

Marcel BENCHECI, doctor în științe politice,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al
Universitatea de Stat din Moldova
email: marcelbencheci@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6619-5299

Diana HÎRBU, doctor în științe politice,
conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
email: benchecidiana@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7867-1731

Rezumat

Provocările cibernetice ale Republicii Moldova sunt complexe și necesită un efort comun din partea autorităților, sectorului privat și societății civile pentru a întări securitatea cibernetică. Soluțiile implică atât îmbunătățirea infrastructurii IT, cât și consolidarea reglementărilor, educației și cooperării internaționale. Provocările la adresa securității cibernetice ale Republicii Moldova, în contextul integrării în Uniunea Europeană sunt multiple, având în vedere atât vulnerabilitățile interne, cât și presiunile externe. Republica Moldova se confruntă cu infrastructuri cibernetice fragile, resurse financiare și tehnice limitate, ceea ce face dificilă implementarea unui sistem național eficient de protecție împotriva amenințărilor cibernetice.

Cuvinte-cheie*: *provocare, securitate cibernetică, atac cibernetic, sistem cibernetic national, securitate cibernetică, integrare europeană, infrastructura cibernetica, protectia infrastructurii critice.

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

Summary

The cyber challenges of the Republic of Moldova are complex and require a joint effort on the part of the authorities, the private sector and civil society to ensure cyber security. Solutions involve both improving IT infrastructure, as well as strengthening regulations, education and international cooperation. The challenges to addressing the cyber security of the Republic of Moldova, in the context of integration into the European Union are multiple, highlighting both internal vulnerabilities and external pressures. The Republic of Moldova faces fragile cyber infrastructure, limited financial and technical resources, making it difficult to implement an efficient national system of protection against cyber threats.

Keywords: *cyber security, cyber attack, national cyber system, cyber security, European integration, cyber infrastructure, critical infrastructure protection.*

Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană și asigurarea securității cibernetice sunt obiective majore ce pot contribui la consolidarea stabilității și prosperității țării. Republica Moldova, ca orice altă țară în era digitală, se confruntă cu o serie de provocări legate de securitatea cibernetică. Provocările la adresa securității cibernetice în contextul integrării în Uniunea Europeană, sunt multiple și complexe, având în vedere atât vulnerabilitățile interne, cât și presiunile externe. La moment, statul se confruntă cu infrastructuri cibernetice fragile, resurse financiare și tehnice limitate, ceea ce face dificilă implementarea unui sistem național eficient de protecție împotriva amenințărilor cibernetice. De asemenea, sunt necesare investiții majore în formarea profesională și în dezvoltarea instituțiilor de securitate cibernetică. Republica Moldova a fost ținta mai multor atacuri cibernetice în trecut, unele dintre ele având scopul de a destabiliza instituțiile guvernamentale sau de a fura date sensibile. Vulnerabilitățile interne, cum ar fi infrastructurile depășite sau software-ul nesigur, cresc riscurile pentru securitatea cibernetică. În special pe fondul conflictului din estul Ucrainei, este vulnerabilă la atacuri cibernetice care pot fi parte a unor strategii de război hibrid. Amenințările provenite din afacerea geostrategică cu vecinii, în special dinspre Federația Rusă, sunt constante, iar Republica Moldova se află într-o zonă de risc major. Pe măsură ce țara noastră își consolidează legăturile cu Uniunea Europeană, există o presiune de a alinia politica de securitate cibernetică națională cu cele ale UE, iar prin urmare este necesar să fie adoptate standarde și reglementări europene în domeniul cibernetic și să implementeze măsuri comune de protecție, ceea ce presupune adaptarea legislației naționale și creșterea capacității administrative .

Deși, pe ultima perioadă sau adoptat unele reglementări în domeniul securității cibernetice, legislația națională este încă incompletă în comparație cu standardele UE. Acest lucru poate crea dificultăți în protejarea infrastructurilor critice și în gestionarea eficientă a incidentelor de securitate cibernetică. O provocare majoră pentru securitatea națională este dezvoltarea unor echipe și strategii eficiente de răspuns rapid în caz de atacuri cibernetice majore. Infrastructurile de tip CERT (Computer Emergency Response Teams) trebuie consolidate pentru a putea răs-

punde prompt și eficient în fața amenințărilor cibernetice. Un alt punct critic este necesitatea de a crește nivelul de educație și conștientizare în domeniul securității cibernetice în rândul cetățenilor și instituțiilor. Multe organizații publice și private nu au suficiente cunoștințe în ceea ce privește protejarea datelor și prevenirea atacurilor cibernetice[1].

În contextul securității cibernetice și al reformelor interne, Republica Moldova se confruntă cu diverse vulnerabilități care trebuie abordate pentru a spori reziliența statului și pentru a facilita cooperarea cu parteneri internaționali, inclusiv Uniunea Europeană. În cazul studiului realizat, autorii au identificat printre cele mai importante **amenințări și vulnerabilități în infrastructura cibernetică**: lipsa unei protecții adecvate în fața atacurilor cibernetice, care pot afecta instituțiile guvernamentale, sistemele financiare, și alte sectoare critice; securitatea slabă a rețelelor IT, în special în instituțiile publice și în sectorul privat, care sunt adesea ținte pentru atacuri de tip ransomware și alte amenințări cibernetice; dependența de tehnologie învechită și lipsa investițiilor în modernizarea infrastructurii de securitate cibernetică.

Corupția și transparența guvernamentală. Corupția rămâne o problemă semnificativă în Republica Moldova, care poate afecta negativ securitatea internă. Corupția poate duce la lipsa de transparență în gestionarea resurselor publice, eșecul în implementarea politicilor de securitate eficace și în atragerea de investiții externe pentru reforme, crearea unui mediu propice pentru atacuri cibernetice sau spionaj economic, având în vedere că instituțiile corupte pot fi mai vulnerabile la astfel de amenințări.

Provocările în domeniul educației și formării resurselor umane. Un alt domeniu vulnerabil este educația și formarea continuă a personalului în domeniul securității cibernetice și al altor domenii legate de apărarea națională:

- Lipsa unui număr suficient de experți și specialiști în securitate cibernetică, ceea ce face ca guvernul și sectorul privat să fie mai expuse riscurilor.
- Necesitatea dezvoltării unor programe educaționale și de formare continuă în domenii de securitate avansate, inclusiv protecția infrastructurii critice, criptografie, analiza comportamentului atacurilor cibernetice, etc.

Republica Moldova se află într-o zonă geopolitică complexă, cu un conflict înghețat în Transnistria și o relație tensionată cu Federația Rusă. Acest context poate contribui la vulnerabilitățile de securitate, inclusiv: interferența externă în politicile interne, în special din partea actorilor statali care pot utiliza diverse tactici de destabilizare, inclusiv prin mijloace cibernetice, posibilitatea ca Republica Moldova să fie folosită ca un "teren de joc" în conflictele de influență dintre est și vest.

Deși Republica Moldova a început să dezvolte politici și strategii pentru a îmbunătăți securitatea cibernetică, există încă lipsuri în implementarea și coor-

donarea acestora: absența unor standarde clare și a unui cadru legislativ complet pentru protecția datelor și securitatea infrastructurii critice. Necesitatea de a întări colaborarea între autoritățile guvernamentale, sectorul privat și organizațiile internaționale în domeniul securității cibernetice. Pentru a sprijini procesul de integrare în Uniunea Europeană și a implementa reformele necesare, Republica Moldova trebuie să îndeplinească mai multe condiții, printre care consolidarea statului de drept și a transparenței guvernamentale, astfel încât să crească încrederea partenerilor internaționali. Promovarea unui cadru legislativ în domeniul protecției datelor personale și a confidențialității, pentru a adera la reglementările europene (precum GDPR). Îmbunătățirea coordonării în securitatea cibernetică și protecția infrastructurii critice.

Uniunea Europeană oferă asistență tehnică și financiară în dezvoltarea unui cadru de securitate cibernetică și în implementarea unor măsuri de protecție a infrastructurii critice. Prin parteneriatele cu statele membre ale UE, Republica Moldova poate beneficia de:

- Accesul la expertiza și bunele practici ale UE în domeniul securității cibernetice.
- Suport financiar și instruire pentru autoritățile guvernamentale și sectorul privat în implementarea reformelor.
- Posibilitatea de a participa la programe regionale de cooperare în domeniul securității, cum ar fi „Programul de cooperare în domeniul securității cibernetice” din cadrul Parteneriatului Estic.

De la declararea independenței sale Republica Moldova este expusă riscurilor și amenințărilor de securitate, care afectează întreg sistemul național de securitate. Referindu-ne la țara noastră actualitatea studierii sistemice a factorilor care determină riscurile, amenințările și vulnerabilitățile influențează direct starea securităţii naţionale a statului nostru, căci de ea depinde viabilitatea acestuia. În prezent percepțiile asupra amenințărilor în adresa securităţii naţionale au suferit modificări fundamentale, de rând cu dimensiunea militară a securității, importanţă dobândind și cele non militare. Iar cunoașterea, prevenirea şi contracararea amenințărilor și riscurilor la securitatea naţională se realizează de către organele securităţii statului ca componente ale sistemului naţional de securitate.

Printre cele mai fundamentale amenințări și vulnerabilități de securitate națională, care pot afecta procesul de integrare europeană al Republicii Moldova se enumeră:

1. Amenințările din partea Federației Ruse: Republica Moldova se află într-o zonă geopolitică delicată, având un conflict înghețat în regiunea transnistreană, sprijinită de Federația Rusă. Acest context poate constitui o amenințare directă la adresa securității naționale și poate reprezenta un obstacol în calea integrării europene, având în vedere că Rusia poate exer-

cita presiuni politice și economice asupra Chișinăului pentru a preveni apropierea de Uniunea Europeană.

2. Instabilitatea internă și conflictele interne: În pofida progreselor economice și politice, Moldova se confruntă și cu provocări interne, inclusiv corupția instituțională, instabilitatea politică și o populație divizată în ceea ce privește orientările externe. Aceste vulnerabilități interne pot eroda încrederea publicului și a partenerilor internaționali în capacitatea țării de a implementa reformele necesare pentru aderarea la Uniunea Europeană.
3. Securitatea energetică: Republica Moldova depinde în mare măsură de energia furnizată din Federația Rusă, iar orice perturbare în acest domeniu poate afecta stabilitatea națională. Diversificarea surselor de energie și creșterea eficienței energetice sunt provocări fundamentale în procesul de integrare europeană, dat fiind că Uniunea Europeană pune un accent puternic pe independența energetică a statelor membre.
4. Mediul cibernetic și amenințările hibride: În contextul unui conflict hibrid, amenințările cibernetice devin tot mai frecvente și sofisticate, cu potențialul de a destabiliza infrastructura critică a statului. Capacitatea de a face față atacurilor cibernetice și de a proteja instituțiile publice de influențe externe este un factor esențial pentru securitatea națională a Republicii Moldova.
5. Migrarea și criza umanitară: Migrarea economică și crizele regionale pot crea tensiuni și pot adânci instabilitatea, mai ales în condițiile în care Moldova are o populație scăzută și se confruntă cu migrarea masivă a tinerelor forțe de muncă. Aceste schimbări pot afecta structura socială și pot duce la pierderea capitalului uman necesar pentru a sprijini dezvoltarea economică și integrarea europeană.

În același timp în cazul studiului realizat printre impedimente pentru integrarea europeană am putea sublinia:

1. Securitatea teritorială: Prezența continuă a trupelor ruse în Transnistria reprezintă o problemă nerezolvată de securitate, ceea ce poate crea o fereastră de vulnerabilitate în fața posibilelor conflicte sau escaladări. Uniunea Europeană este mai puțin dispusă să accepte o țară care nu controlează integral teritoriul său.
2. Lipsa unei viziuni politice unitare: În ciuda sprijinului general al majorității populației pentru integrarea în UE, Republica Moldova se confruntă cu o polarizare politică semnificativă. Această instabilitate politică face mai greu implementarea reformelor necesare, inclusiv în domeniul justiției, al luptei împotriva corupției și al reformei economice.
3. Infrastructura și standardele economice: Republica Moldova trebuie să îndeplinească standardele economice și de guvernare ale Uniunii Europene,

inclusiv în ceea ce privește infrastructura, drepturile fundamentale și statul de drept. Multe dintre aceste domenii sunt subdezvoltate sau afectate de corupție, iar implementarea reformelor necesare pentru a le adresa poate dura mult timp.

4. Scepticismul intern și extern: Atât în rândul populației, cât și în rândul politicienilor, există un scepticism semnificativ în ceea ce privește integrarea completă în Uniunea Europeană. Unele părți ale societății moldovenești sunt mai orientate spre relații cu Rusia și pot rezista la presiunea reformelor necesare.

Provocările, conform unor autori [2], pot fi definite şi în raport cu riscurile, reprezentând factori de risc ce evoluează către concret, către existenţa reală, iar într-un anumit context sau mediu favorabil capătă şi direcţie, şi intenţie. Provovările provin de la state, grupări neguvernamentale, organizaţii ce nu respectă dreptul internaţional şi ordinea internaţională, disputele etnice, religioase, nerespectarea drepturilor omului, probleme economice ale unui stat. Provocarea la adresa securităţii este o acţiune sau succesiune de evenimente, care ameninţă în mod grav să producă degradarea calităţii vieţii cetăţenilor unui stat, într-o perioadă relativ scurtă de timp sau constituie o ameninţare de neignorat la adresa libertăţii de alegere a politicii unui guvern sau a unei entităţi private, sau neguvernamentale din interiorul unui stat [13, p. 193].

Conform art. 4 din Legea nr. 618 cu privire la securitatea statului, prin provocări la adresa securităţii statului se înţelege ansamblul de acţiuni, condiţii şi factori ce comportă pericol pentru stat, societate şi personalitate [9]. Provocările de securitate sunt elemente, situaţii sau condiţii interne şi externe probabile care pot afecta securitatea naţională, pot genera efecte contrare intereselor fundamentale ale unui stat. Provocările pot fi interne, externe şi asimetrice. Acestea se referă la evenimente posibile, dar incerte care pot provoca daune. Impactul riscului depinde de amenințările în evoluție, plus de nivelul vulnerabilității față de aceste provocări, precum și de capacitatea disponibilă pentru a face față acestor provocări [14]. De exemplu, dependenţa unilaterală a Republicii Moldova de sistemele străine în domeniul energetic este o provocare majoră care, în mediul actual de securitate, se transformă într-o ameninţare la adresa securităţii naţionale. O altă provocare caracteristică ţărilor slabe este emigrarea specialiştilor de înaltă calificare şi slăbirea potenţialului de dezvoltare al ţării [10, p. 3]. Un factor de care depinde intensitatea provocărilor este amplasarea geografică a statului. Aflându-ne la răscrucea intereselor geopolitice şi hegemonice, Republica Moldova este la intersecția a trei zone geopolitice: Sud-est-europeană, Central-europeană şi Eurasiatică. Vulnerabilitatea Republicii Moldova ca stat în tranziție, pe de o parte, şi sindromul post-imperial al politicii Federației Ruse în aşa-numita "vecinătate apropiată", pe de altă parte, cre-

ează un mediu generator al unei situaţii de creștere permanentă a vulnerabilității, amenințărilor şi riscurilor de securitate [7].

Amplasarea geografică a Republicii Moldova este un factor determinant al intensității riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților pe care le întâmpină. Această situație amplifică complexitatea și provocările cu care se confruntă Republica Moldova. Pe de o parte, vulnerabilitatea Republicii Moldova ca stat în tranziție contribuie la creșterea nivelului de risc și amenințări la adresa securității. Tranziția politică și economică pe care o traversează țara o expune la diverse vulnerabilități și dificultăți în consolidarea instituțiilor și în gestionarea eficientă a resurselor. Pe de altă parte, sindromul post-imperial al politicii Federației Ruse în regiunea cunoscută sub denumirea de "vecinătatea apropiată" amplifică și mai mult mediul generat al creșterii permanente a vulnerabilităților, amenințărilor și riscurilor de securitate. Relația tensionată și influența exercitată de Federația Rusă asupra Republicii Moldova adaugă un element suplimentar de instabilitate și incertitudine în ceea ce privește securitatea națională. De exemplu, amenințarea politică exprimată prin nesiguranța securității politice a statului, deoarece anume puterea politică este cea care decide politicile și instituţiile de securitate ale statului. Astfel putem afirma că instabilitatea securității politice poate fi afectată de vulnerabilități de ordin ideologic sau naţional care, la rândul lor, pot fi intenționate şi structurale, precum fenomenul separatismului politic (aşa-numita rmn) şi etnic (UTA Gagauz-Yeri), susținut de Federaţia Rusă, care până la moment nu a retras forţele armate; traseismul politic și cultura politică scăzută a cetățenilor, fenomenul corupţiei şi a interesului de grup în politica moldovenească, fapt ce erodează suveranitatea statului de drept, securitatea energetică a statului dependentă de Federația Rusă, diverse forțe politice și civice controlate, finanțate și susținute de către Moscova, criza economică, dezinformarea și manipularea opiniei publice, lipsa culturii de securitate la nivelul societății și a clasei politice, comunicare publică precară în domeniul securității și apărării, lipsa coeziunii societății, criza refugiaților, securitatea frontalieră etc. [15, p.45].

Provocările în adresa sistemului național de securitate al Republicii Moldova pot fi clasificate în interne și externe. Printre cele mai mari provocări de ordin intern menționăm războiul de agresiune al Federației Ruse în Ucraina, care afectează direct și Republica Moldova, vulnerabilitatea sectorului energetic, războiul hibrid și prezența forțelor pro-ruse coordonate de Moscova. Iar printre cele mai stringente potențiale riscuri de ordin intern sunt cele legate de restanțele în reforma justiției și problemele sociale care s-ar putea întoarce împotriva actualei guvernări [4]. Sectorul energetic este unul din cele mai vulnerabile, la moment. Din cauza războiului convențional avem efectele secundare asupra infrastructurii energetice, atât a noastră, cât și a Ucrainei. Totodată, intensitatea războiului hibrid a crescut foarte mult, pe mai multe paliere, pornind de la cel informațional, care este unul

extraordinar de agresiv şi pe larg utilizat, manifestat prin manipulare şi falsuri cu o intensitate foarte mare [4].

În mod particular, controlul surselor de informare în masă de către entităţi străine, inclusiv intruziunea în spaţiul informaţional, atrage riscul: 1) distorsionării opiniei publice vizavi de procesele politice şi de securitate în plan internaţional şi regional; 2) generării atitudinilor ostile ordinii constituţionale, legalităţii, funcţionării instituţiilor statului, politicii de stat în domeniile economic, social, cultural şi al relaţiilor interetnice; 3) promovării intereselor străine Republicii Moldova şi stabilităţii regionale. Totodată, globalizarea spațiului cibernetic amplifică riscul atacurilor asupra infrastructurii informaționale și de comunicații electronice a statului, manifestîndu-se prin: 1) amenințarea de subminare a capacităților de comunicații pe timp de criză și, ca urmare, erodarea capacităților de luare a deciziilor; 2) amenințarea de uz fraudulos sau blocare a accesului prin diverse metode la sistemele și resursele informaționale de importanță statală, dar și de uz public. 3) amenințări la adresa drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor în spațiul informațional. Amenințările și riscurile cibernetice interne sunt provocate de: 1) riscurile și amenințările transfrontaliere la adresa infrastructurii informaționale a statului; 2) criminalitatea informatică și incidentele cibernetice; 3) utilizarea sistemelor informatice, resurselor și tehnologiilor noi, serviciilor și rețelelor de comunicații electronice în scopuri de obținere ilegală a unor beneficii personale sau corporative obscure; 4) capacități instituționale și regulatorii reduse de prevenire a riscurilor de securitate cibernetică în sistemele informaționale și rețelele de comunicații electronice de importanță statală și publică; 5) competențe profesionale și insuficiență de specialiști calificați în domeniul securității cibernetice atît în sectorul public, cît și în cel privat. Riscul scurgerii informaţiilor secrete din cadrul autorităţilor publice este determinat de nivelul scăzut al responsabilităţii funcţionarilor publici şi al cunoştinţelor în domeniul gestionării documentelor secrete, de lipsa totală a unui sistem de protecţie a secretului de stat în cadrul sistemului judecătoresc, de lipsa unor măsuri juridice şi procedurale de protecţie la nivel de Guvern şi al altor autorităţi publice, de comiterea unor încălcări ale legislaţiei în implementarea prevederilor actelor normative ce reglementează măsurile de protecţie a secretului de stat, de funcţionarea inadecvată a Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat, respectiv, de neasigurarea de către aceasta a atribuţiilor sale de autoritate naţională de securitate [5].

În acest context, Republica Moldova își va spori reziliența cibernetică cu suportul partenerilor străini. În acest sens, acțiunile și măsurile ce urmează a fi întreprinse în cadrul proiectului "Moldova Cybersecurity Rapid Assistance", are drept obiectiv sporirea rezilienței cibernetice la nivel național, oferirea unui model de guvernanță în domeniul securității cibernetice, dar și amplificarea cooperării externe în domeniu. Spațiul informațional este supus unui șir de vulnerabilități, riscuri

și amenințări de securitate. Riscurile din spațiul cibernetic sunt proporționale cu gradul de informatizare a societății, iar asigurarea securității informaționale trebuie să fie o preocupare majoră a tuturor actorilor implicaţi, mai ales în condițiile când atacurile cibernetice capătă o frecvență, o complexitate și o amploare din ce în ce mai mare și potențial de pagube enorme sectorului guvernamental, celui privat și cetățenilor. Obiectivul principal al proiectului este sporirea rezilienței cibernetice a entităților din sectorul public și sectorului infrastructurilor critice. Prin acest proiect se contribuie la o mai bună coordonare și aliniere a acțiunilor, întru valorificarea obiectivelor propuse de consolidare a capacităților guvernamentale în domeniul securității cibernetice și creare a unui ecosistem digital național rezilient [11].

Capacitatea Republicii Moldova de a înfrunta provocările impune îmbunătățirea competențelor și a cunoștințelor, necesitatea de a investi în cercetare și a sprijini inovațiile în domeniul securității, fortificarea rezistenței infrastructurilor critice, monitorizarea continuă a amenințărilor și a riscurilor, promovarea standardelor, creșterea gradului de conștientizare a publicului pe probleme de securitate, dezvoltarea cadrului public-privat, cooperarea regională și internațională [6]. O caracteristică a gradului de funcționalitate a sistemului național de securitate este calitatea politicilor de securitate duse într-un stat, la baza cărora stă cadrul normativ. Cadrul legislativ cu referire la securitatea naţională este constituit din Constituţia Republicii Moldova, Concepţia Securităţii Naţionale, Strategia Securităţii Naţionale, Legea privind activitatea specială de investigaţii, Legea securităţii statului, Legea cu privire la secretul de stat, Legea privind organele securităţii statului, Legea cu privire la poliţie, Legea Serviciului Protecţie Civilă şi Situaţii Excepţionale, Legea cu privire la Serviciul de Informaţii şi Securitate, Legea cu privire la apărarea naţională, Legea cu privire la Poliţia de Frontieră, Legea privind frontiera de stat a Republicii Moldova, Legea cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, Legea cu privire la apărarea naţională, Legea serviciului în organele vamale, Legea cu privire la sistemul penitenciar, Decretul Preşedintelui RM privind Consiliul Suprem de Securitate etc. Unul din cele mai importante acte legislative în domeniul de securitate este Strategia de Securitate Naţională (SSN), ca unul dintre instrumentele-cheie în protejarea stării de securitate națională și care reprezintă arta şi ştiinţa de a dezvolta şi folosi puterea politică şi economică a unei naţiuni, împreună cu forţele sale armate, în timp de pace, în situaţii de criză şi de război pentru asigurarea obiectivelor naţionale [2, p.10].

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei trebuie să faciliteze ajustarea cadrului legislativ și institutional pentru a crește capacitatea de lucru și eficacitatea instituțiilor de resort (Serviciul de Informații și Securitate, Serviciul Tehnologii Informaționale și Securitate Cibernetică, Agenția de Guvernare Electronică și Consiliul Coordonator al Audiovizualului). La capitolul alocări

financiare, noua Strategie ar putea benefica de o marja mai mare de previzibilitate. În condițiile mobilizării resurselor disponibile în cadrul Facilității Europene pentru Pace a UE, în valoare de 5,7 miliarde EUR pentru perioada 2021 – 2027, Republica Moldova ar putea beneficia de suport pentru implementarea unor acțiuni conexe Strategiei. Experiența ultimelor nouă luni, perioadă în care au fost debursați 47 milioane EUR pentru sectorul de apărare, demonstrează că atragerea sistemică a acestor fonduri poate fi accelerată în următorii ani. Dincolo de aceste aspecte, Strategia trebuie să vină „la pachet" cu un angajament explicit din partea autorităților de a crește bugetele alocate pentru administrarea sectorului de securitate [8]. Pe lângă aceasta, s-a creat un cadru instituțional de coordonare și implementare a politicii de securitate națională, care implică o serie de instituții și structuri cu responsabilități specifice. Astfel, au fost create Consiliul Suprem de Securitate și Comisia pentru Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică din Parlamentul Republicii Moldova, care au responsabilitatea de a stabili obiectivele și prioritățile politicii de securitate națională și de a monitoriza implementarea acestora. De asemenea, s-a acordat o atenție deosebită modernizării structurilor de securitate ale statului, în special prin consolidarea capacității de apărare și securitate a Forțelor Armate ale Republicii Moldova, modernizarea structurilor 251 de aplicare a legii și a serviciilor de informații, precum și dezvoltarea capacităților de protecție a frontierei și a securității cibernetice. În plus, Republica Moldova a dezvoltat o serie de parteneriate și cooperare cu partenerii internaționali în domeniul securității, inclusiv prin integrarea în structurile și mecanismele de securitate ale Uniunii Europene.

Modernizarea legislaţiei sistemului național de securitate este o necesitate pentru buna funcţionalitate a acestuia, deoarece legislaţia în domeniu conţine un şir de neajunsuri, dictate de faptul că actualele reglementări în materie de securitate au fost elaborate într-un alt context social-istoric și nu sunt în măsură să confere un cadru modern şi eficient desfăşurării activităţii organelor de securitate ale Republicii Moldova. Din cele relatate mai sus, conchidem că datorită condiţionalităţii externe sistemul naţional de securitate al Republicii Moldova se află într-o continuă transformare prin reformare şi modernizare atât pe verticală, raportat la subordonarea organelor de securitate naţională şi extinderea competenţelor funcţionale, cât şi pe orizontală, referindu-se la restructurările instituţionale interne şi limita deschiderii acestor instituţii către societatea civilă. Contextul regional de securitate, dar şi conflictul nesoluţionat din regiunea transnistreană, plasează Republica Moldova într-un cadru de risc cu ascendenţă în aspect extremist terorist. Totodată, acţiunile cu caracter destabilizator pentru expansiunea intereselor geopolitice se întreprind în țara noastră de puterile cointeresate. În această listă pot fi incluse Federația Rusă, Turcia, care adeseori utilizează tactica standardelor duble în relaţiile bilaterale cu Republica Moldova [16].

Concluzionăm pentru ca integrarea în Uniunea Europeană să fie eficientă și pentru ca Republica Moldova să își asigure securitatea cibernetică, va trebui să facă progrese semnificative în dezvoltarea unei infrastructuri robuste și în alinierea la standardele europene. Aceasta presupune investiții în tehnologie, formarea unui număr suficient de specialiști în domeniul securității cibernetice și consolidarea cooperării internaționale și regionale pentru combaterea amenințărilor cibernetice. În același timp este necesar să se asigure interoperabilitatea între propriile sisteme cibernetice și cele ale Uniunii Europene. Aceasta înseamnă adoptarea unor standarde comune și alinierea la politicile de securitate cibernetică ale UE, în special în ceea ce privește schimbul de informații, protecția infrastructurilor critice și gestionarea incidentelor cibernetice.

Aceste măsuri vor contribui la integrarea eficientă a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și la consolidarea securității cibernetice, aspect esențial pentru protecția infrastructurilor critice și a datelor cetățenilor.

Referinţe bibliografice

1. Provocări în domeniul securității cibernetice în contextul transformării digitale. https://ipre.md/2022/10/11/provocari-in-domeniul-securitatii-cibernetice-in-contextul-transformarii-digitale/, accesat la 16.09.2025
2. Alexandrescu, G. Amenințări la adresa securității. Bucureşti: Ed. Universității Naționale de Apărare „Carol I", 2004, p. 59
3. Balaban, C.G. Securitatea şi dreptul internaţional. Provocări la început de secol XXI, Bucureşti: Editura C.H. Beck, 2006, 344 p., ISBN: 973-6559378, p. 10
4. Berbeca, V. Strategia securităţii naţionale – o amânare a unei reforme întârziate. În: Buletin de politică externă a Moldovei, 2011, nr.31. Chişinău: Institutul pentru Dezvoltare şi Iniţiative Sociale „Viitorul", p. 1-3.
5. Constituţia Republicii Moldova, nr. 1 din 29.07.1994 În: Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140//accesat la 14.10.2025
6. Decret nr. 208 din 25-10-2021 privind constituirea Consiliului Suprem de Securitate Publicat: 29-10-2021 în Monitorul Oficial nr. 264-265 art. 341
7. Drăniceru, M., Badereu, M. Riscurile și amenințările de ordin extern în adresa securității Republicii Moldova DOI: 10.5281/zenodo.6827322, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-30-35.pdf//accesat la 14.10.2025
8. http://europa.eu.int 8. https://ipre.md/2022/08/12/editorial-reperele-unei-noi-strategii-de-securitate-a-republiciimoldova-ce-putem-face-diferit-si-mai-bine-mihai-mogildea-buletin-lunar-ape,//accesat la 17.10.2025

9. Legea Republicii Moldova cu privire la securitatea statului, nr.618 din 31.10.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova,1997, nr.10-11.
10. Pașa, V., Albu, N., Gotișan, I., Mârzac, E., Flenchea, A., Parlicov, V., Sandu, S. Amenințările la adresa securității Republicii Moldova pe termen scurt și mediu, p.17 https://www.watchdog.md/2022/07/27/amenintarile-la-adresa-securitatii-republiciimoldova-pe-termen-scurt-si-mediu//accesat la 10.10.2025
11. Republica Moldova va beneficia de suportul partenerilor externi pentru a-și spori reziliența cibernetică https://stisc.gov.md/ro/republica-moldova-va-beneficia-de-suportulpartenerilor-externi-pentru-si-spori-reziliena//accesat la 17.10.2025
12. Strategia Securității naționale, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141253&lang=ro//accesat pe 17.10.2025
14. Vulnerabilities, threts and risks explained, Chrissy Kidd September 20, 2022 https://www.splunk.com/en_us/blog/learn/vulnerability-vs-threat-vs-risk.html//accesat la 16.09.2025
15. Cușnir, V., Dimensiunea juridică a securității: aspecte internaționale și naționale. În: Culegerea „Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul schimbărilor geopolitice și regionale", Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM, Chișinău, 2016, pag. 45-69.
16.https://icjp.asm.md/sites/default/files/publicatii/securitatea_nationala_a_rm_vitalie_varzari.pdf//accesat la 20.09.2025